

امامت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست عمومی ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه و تقریر و بیان

تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۱۰/ رمضان المبارک / ۱۴۴۷ هـ، ق مطابق ۸/ حوت / ۱۴۰۴ هـ، ش

فتوحات بزرگ، و وقایع تاریخی عبرت آمیز در ماه مبارک رمضان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله المتفضل بالجوود والإحسان ، و أنعم علينا بإنزال القرآن هدى للناس وبينات من الهدى والفرقان ، ونصر نبينا محمدا صلى الله عليه وسلم وأصحابه ببدر ، وسماه يوم الفرقان ، وأعزه بفتح مكة وتطهيرها من الأصنام والأوثان، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له الملك الرحيم الرحمن ، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله أرسله بالهدى ودين الحق ليظهره على جميع الأديان صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه الذين نصره ، فهم نعم الأنصار ، ونعم الأعوان ، وعلى التابعين لهم بإحسان ما تواتر الدهور والأزمان ، وسلم تسليما، أما بعد: قال الله سبحانه وتعالى: (وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ).
العنكبوت: (۶۹)

حاضر محترم !

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

ماه مبارک رمضان همان گونه که ماه ایمان و تقواست، همچنان ماه قرآن کریم و جهاد نیز می باشد.

برخی مردم چنین می پندارند که ماه رمضان، ماه خواب است؛ این گونه افراد شب را نیز در خواب می گذرانند و روز را هم با خواب سپری می کنند.

چنین نیست؛ بلکه رمضان مبارک ماه قربانی ها و فداکاری هاست، ماه سخاوت و نیکی هاست، ماه جهاد و مجاهده است؛ ماه جهاد با کفار، مجاهده با نفس و مبارزه با خواهش های نفسانی است.

تاریخ اسلامی گواهی می دهد که بیشتر غزوات، پیروزی ها و فتوحات مسلمانان در ماه رمضان مبارک انجام شده است.

رسول الله صلى الله عليه وسلم علاقه مند بودند که بسیاری از غزوات را در ماه مبارک رمضان انجام دهد، به خاطر نزدیکی و قرب به الله تعالی و برای آن که به صحابه کرام نشان دهد که مسلمان باید در هر زمان برای مقابله با هر سختی آماده باشد و حتی در حال روزه نیز هرگونه سختی را تحمل کند.

و این همان حالتی است که مسلمان در یک سفر، دو نوع عبادت را هم‌زمان انجام می‌دهد: یکی عبادت روزه‌داری و دیگری عبادت سفر به نیت مقابله با دشمنان الله تعالی.

و هنگامی که مسلمان در یک ماه بر هر دو عبادت عمل کند و در سفر جهاد، در حالی که روزه بر لب دارد، جام شهادت بنوشد، در چنین حالتی با الله تعالی ملاقات خواهد کرد که روزه‌دار است.

زیرا هرگاه نبی علیه السلام و صحابه کرام رضی الله عنهم در ماه رمضان المبارک به غذا می‌رفتند، برخی روزه می‌گرفتند و برخی افطار می‌کردند؛ و نه روزه‌دار بر افطارکننده ملامتی وارد می‌ساخت و نه افطارکننده بر روزه‌دار. اما هنگامی که زمان رویارویی با دشمن فرا می‌رسید، نبی علیه السلام به صحابه کرام می‌فرمودند: اکنون دشمن نزدیک شده و افطار کردن سبب قوت شما می‌شود؛ پس صحابه کرام افطار می‌کردند. با این حال، صحابه‌ای با جسم نیرومند و عزم استوار نیز بودند که حتی در هنگام جنگ نیز روزه بودند.

در یک روایت آمده است: عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ كُنَّا نَعَزُّو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي رَمَضَانَ فَمِنَّا الصَّائِمُ وَمِنَّا الْمُفْطِرُ فَلَا يَجِدُ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ وَلَا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ يَرُونَ أَنَّ مَنْ وَجَدَ قُوَّةَ فَصَامَ فَإِنَّ ذَلِكَ حَسَنٌ وَيَرُونَ أَنَّ مَنْ وَجَدَ ضَعْفًا فَأَفْطَرَ فَإِنَّ ذَلِكَ حَسَنٌ. صحیح مسلم (۱۴۳/۳)

ترجمه: از حضرت ابو سعید خدری رضی الله عنه روایت است که گفت: ما در ماه رمضان همراه رسول الله صلی الله علیه وسلم به غذا می‌رفتیم؛ از میان ما برخی روزه‌دار بودند و برخی دیگر بودند که روزه نمی‌گرفتند. روزه‌دار بر کسی که روزه نمی‌گرفت هیچ ملامت و ایرادی نمی‌گرفت، و کسانی هم که روزه نبودند بر روزه‌داران هیچ ملامت و اعتراضی نداشتند. نظر صحابه کرام هم این بود که هر کس توان دارد و روزه می‌گیرد، این کار نیکوست؛ و هر کس ضعف دارد و افطار می‌کند، آن نیز نیکوست.

در روایت دیگری آمده است که ابو سعید خدری رضی الله عنه فرمود: ما برای فتح مکه همراه رسول الله صلی الله علیه وسلم سفر کردیم، در حالی که روزه بودیم. در جایی توقف کردیم، سپس نبی علیه السلام فرمودند: شما به دشمن نزدیک شده‌اید و افطار کردن سبب قوت جسمی شماست. پس درباره روزه گرفتن یا نگرفتن رخصت داده شد؛ برخی روزه گرفتند و برخی نگرفتند. سپس به جای دیگری رسیدیم و رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: شما فردا با دشمن روبه‌رو خواهید شد، و افطار کردن برای شما موجب قوت بیشتر است، پس افطار کنید. صحیح مسلم (۱۴۴/۳)

همچنین رمضان المبارک در هر میدان، ماه مردانگی و فداکاری است. کتاب‌های سیرت و تاریخ ما سرشار از این حقیقت است که بسیاری از غزوات را مسلمانان در ماه رمضان المبارک انجام دادند و الله تعالی به طور ویژه بر آنان احسان فرمود و در شرایط سخت و اوضاع دشوار، پیروزی و کامیابی را نصیب مسلمانان ساخت.

ما می‌خواهیم امروز از آن غزوات و فتوحات یاد کنیم که مسلمانان در ماه مبارک رمضان انجام دادند و الله تعالی پیروزی را نصیب آنان ساخت، تا بدانیم این دین به آسانی به ما نرسیده است و نیز با اسباب، حکمت‌ها و رازهای پیروزی‌ها آشنا شویم.

۱- غزوه بدر:

غزوه بدر نخستین نبرد سرنوشت‌ساز در میان غزوات اسلامی است که در روز ۱۷ ماه مبارک رمضان، در سال دوم هجرت، در منطقه بدر واقع شد. در غزوه بدر، شمار مسلمانان سیصد و سیزده (۳۱۳) نفر بود. از میان آنان دو نفر سوار بر اسب بودند و هفتاد (۷۰) شتر در اختیار داشتند. تعداد کفار یک‌هزار (۱۰۰۰) نفر بود که دویست (۲۰۰) نفرشان سواره بودند.

مسلمانان در این غزا چنان شجاعتی نشان دادند که در تاریخ نمونه ندارد. الله تعالی در غزوه بدر مسلمانان را یاری کرد و برای کمک آنان هزار (۱۰۰۰) فرشته فرستاد که در کنار مسلمانان با مشرکان جنگیدند؛ چنان که الله جل جلاله فرموده است: (إِذْ تَسْتَعِينُونَ رَبِّكُمْ فَأَسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرَدِّفِينَ * وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ). الانفال (۱۰)

ترجمه: آنگاه که از پروردگار خود یاری می‌خواستید، پس دعای شما را اجابت کرد که من شما را با هزار فرشته پیاپی یاری می‌کنم. و الله این را جز مژده و برای آرامش دل‌های شما قرار نداد، و پیروزی جز از جانب الله نیست؛ بی‌گمان الله شکست‌ناپذیر و حکیم است.

در غزوه بدر پیروزی نصیب مسلمانان شد و سردار قریش و فرعون این امت، ابوجهل، ابتدا به دست دو نوجوان به نام‌های معاذ و معوذ، پسران عفراء، سخت زخمی شد و سپس عبدالله بن مسعود رضی الله عنه او را کشت و سرش را جدا کرد و برای اطمینان، سر ابوجهل را نزد نبی علیه السلام آورد.

در این غزا، هفتاد (۷۰) نفر از کفار کشته شدند و هفتاد (۷۰) نفر آنان به اسارت درآمدند، و از مسلمانان تنها سیزده یا چهارده نفر به شهادت رسیدند.

الله تعالی درباره غزوه بدر فرموده است: (وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرِ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) آل عمران: (۱۲۳)

ترجمه: و بی‌گمان الله شما را در بدر یاری کرد، در حالی که شما ناتوان (و اندک) بودید؛ پس از الله پروا کنید، باشد که شکرگزار باشید.

عبرتها و درس‌های غزوه بدر:

۱- در غزوه بدر تصویری روشن برای امت اسلامی ارائه شد و آن این که در جهان دو گروه وجود دارد: گروهی که بر حق

ایستاده و طرفدار حق است، یعنی مسلمانان؛ و گروهی که بر باطل است، یعنی کفار و مشرکان.

۲- غزوه بدر سنگ بنای غزوات آینده و نخستین پل برای نشر اسلام و نقطه آغاز اظهار قدرت اسلام بود.

- ۳- پیروزی حقیقی به کثرت اسباب و افراد وابسته نیست؛ بلکه نصرت و فتح از جانب الله تعالی است و با توفیق و یاری او حاصل می‌شود. پیروزی با تضرع، اظهار عجز، نشان دادن نیاز و اصرار در دعا به دست می‌آید.
- ۴- در غزوه بدر، قدرت‌های بزرگ درهم شکسته شدند، شاخ سرکشی و طغیان شکسته شد، باطل دفن گردید و الله تعالی گروه خود را تأیید کرد و آنان را برتری بخشید.
- ۲- فتح مکه مکرمه:

در سال هشتم هجری، مکه مکرمه فتح شد و سبب آن این بود که قریش صلح حدیبیه را که با مسلمانان بسته بودند، نقض کردند.

در صلح حدیبیه که یک بند آن این بود که: اگر کسی بخواهد در پیمان حضرت محمد صلی الله علیه وسلم داخل شود یا در پیمان قریش داخل گردد، آزاد است و مانعی در کار نیست.

هر قبیله‌ای که با حضرت محمد صلی الله علیه وسلم هم‌پیمان شود، از یاران او محسوب می‌شود؛ و هر قبیله‌ای که با قریش هم‌پیمان شود، از آنان به شمار می‌رود. و اگر بر قبیله‌ای که با حضرت محمد صلی الله علیه وسلم یا قریش هم‌پیمان شده تجاوز شود، این تجاوز بر همه آن گروه محسوب می‌شود.

بر اساس این بند، قبیله خزاعه با رسول الله صلی الله علیه وسلم هم‌پیمان شد و بنی‌بکر با قریش هم‌پیمان گردید. میان این دو قبیله از پیش دشمنی وجود داشت. بنی‌بکر به خزاعه حمله کردند و شماری را کشتند و میان دو قبیله جنگ درگرفت. قریش نیز به بنی‌بکر سلاح و نیرو کمک کردند. خزاعه ناچار شدند در حرم پناه بردند. نمایندگان خزاعه عمرو ابن سالم خزاعی، وهمچنان بدیل ابن ورقاء با چند نفری نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم در مدینه منوره آمدند و آن حضرت صلی الله علیه وسلم را از واقعه آگاه ساختند.

در حالی که بیست روز از ماه مبارک رمضان گذشته بود، رسول الله صلی الله علیه وسلم همراه ده هزار تن از صحابه کرام به سوی مکه حرکت کردند و ابوذر غفاری را در مدینه به عنوان جانشین تعیین نمودند.

سرانجام در ماه مبارک رمضان، در روز جمعه، نبی علیه السلام در حالی که مسلمانان اطرافش بودند وارد مسجد الحرام شد. به سوی حجر الاسود رفت و آن را استلام کرد، سپس در حالی که بر شتر سوار بود، طواف بیت الله را انجام داد. در دست آن حضرت کمان بود و در اطراف کعبه سیصد و شصت بت قرار داشت. هر بت را با کمان می‌زد و این آیه مبارک را تلاوت می‌فرمود: (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا). (الاسراء: ۸۱)

ترجمه: و بگو: حق آمد و باطل نابود شد؛ بی‌گمان باطل نابودشدنی است. مغازی الواقدی (ص: ۸۹۰) الرحیق المختوم (ص: ۳۸۳)

هنگامی که رسول الله صلی الله علیه وسلم مکه را فتح کرد، در خطاب به مردم مکه فرمودند: (مَا تَقُولُونَ إِنِّي فَاعِلٌ بِكُمْ؟ قَالُوا خَيْرًا، أَخْ كَرِيمٌ وَابْنُ أَخٍ كَرِيمٍ، فَقَالَ أَقُولُ كَمَا قَالَ أَخِي يُوسُفُ: لَا تَتْرِبَ عَلَيْكُمُ الْآيَةَ، اذْهَبُوا فَأَنْتُمْ الطُّلُقَاءُ)

و نیز فرمودند: (وَقَالَ أَنَسٌ هَبَطَ ثَمَانُونَ رَجُلًا مِنَ التَّعِيمِ صَلَاةَ الصُّبْحِ لِيَقْتُلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذُوا فَأَعْتَقَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى (وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ).) کتاب الشفا بتعريف حقوق المصطفى لقاضي عياض (۱۱۰/۱)

ترجمه: فرمودند: شما چه گمان می کنید که من با شما چگونه رفتار خواهم کرد؟ گفتند: ما گمان می کنیم با ما به نیکی رفتار خواهی کرد؛ زیرا تو برادر بزرگوار ما و فرزند برادر بزرگوار ما هستی. پس رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: من همان سخنی را به شما می گویم که برادرم یوسف علیه السلام به برادرانش گفت: {لَا تَتْرِبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ} (امروز هیچ سرزنی بر شما نیست، الله شما را بیامرزد). بروید که شما آزادشدگان هستید.

حضرت انس رضی الله عنه می گوید: هشتاد نفر از تعیم هنگام نماز صبح فرود آمدند تا رسول الله صلی الله علیه وسلم را به قتل برسانند، اما دستگیر شدند؛ رسول الله صلی الله علیه وسلم آنان را نیز آزاد کرد، پس این آیه نازل شد: (وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ). ترجمه: و اوست ذاتی که دست های آنان را از شما بازداشت.

به سبب فتح مکه مکرمه، افراد بسیاری داخل ایمان شدند؛ از جمله سران قبایل، فرماندهان جنگی، ابوسفیان و همسرش هند بنت عتبه، عکرمه بن ابی جهل، صفوان بن امیه و نیز پدر ابوبکر صدیق رضی الله عنه، ابوقحافه.

پس از فتح مکه، نیروی انسانی و توان ملی مسلمانان بیش از پیش افزایش یافت.

درس ها و عبرت های فتح مکه مکرمه:

- ۱- تمام قربانی ها، رنج ها و سختی هایی که مسلمانان در راه دین الله تعالی تحمل می کنند، روزی به پیروزی حق خواهد انجامید و باطل از میان خواهد رفت و از صفحه زمین محو خواهد شد.
 - ۲- بدون اسلام نصرت و پیروزی وجود ندارد، و بدون بندگی درست، اسلام کامل نمی شود، و بندگی بدون قربانی و جهاد فی سبیل الله تحقق نمی یابد.
 - ۳- فتح و نصرت از آن حق است.
 - ۴- در فتح مکه مکرمه اهمیت عفو و گذشت آشکار است؛ نبی علیه السلام کسانی را بخشید که به سبب آزار آنان به مدینه منوره هجرت کرده بودند. با وجود قدرت کامل، آنان را با بهترین الفاظ عفو نمود، حتی آن هشتاد نفری را که در همان شبها از تعیم برای ترور نبی علیه السلام آمده بودند و دستگیر شدند، مورد عفو قرار داد.
- ۳- فتح اندلس:

فتح اندلس در تاریخ اسلامی واقعه ای بزرگی است. مسلمانان در سال ۹۲ هجری، در بیست و هشتم رمضان مبارک، وارد اندلس شدند.

موسی بن نصیر رحمه الله، سپاهی را به فرماندهی طارق بن زیاد از مسیر جبل طارق به سوی اندلس فرستاد. او خطبه ای بلیغ و پرشور ایراد کرد و مجاهدین را به جهاد تشویق نمود، که در نتیجه آن، اندلس در رمضان فتح شد.

هنگامی که مجاهدین از دریا عبور کردند، طارق بن زیاد کشتی‌ها را سوزاند و به مجاهدین گفت: «البحر من ورائکم والعدو أمامکم» دریا پشت سر شما و دشمن پیش روی شماست.

جنگ آغاز شد و مسلمانان قرطبه، غرناطه و مرکز اندلس، طلیطله را فتح کردند، و سرانجام سراسر اندلس را به تصرف درآوردند که نزدیک به هشتصد سال تحت حاکمیت مسلمانان بود. مرآة الجنان وعبرة اليقظان في معرفة حوادث الزمان (۹۲/۱)

۴- فتح زلّاقه (اندلس):

در سال ۴۷۹ هجری، در روز جمعه، ۲۵ رمضان المبارک، واقعه زلّاقه در اندلس رخ داد. فرمانده مسلمانان یوسف بن تاشفین بود و جنگ با نصارا و فرنگیان به رهبری پادشاه قشتاله، فونسو، صورت گرفت.

الله تعالی در این نبرد فتح را نصیب مسلمانان کرد و فرنگیان شکست خوردند. ابن اثیر می‌نویسد: (وجعل المسلمون من رؤوس القتلى کوماً کثیرةً، فکانوا يؤذنون علیها إلى أن جیفت فأحرقوها). الکامل في التاريخ (۳۲۴/۴)

مسلمانان سرهای کشته‌شدگان را گرد آوردند و توده‌ای بزرگ ساختند و بر بالای آن اذان می‌گفتند تا آنکه متعفن شد، سپس آن را سوزاندند.

۵- فتح عموریه:

در سال ۲۲۳ هجری، پادشاه روم «تیوفیل بن میخائیل» قصد حمله به سرزمین‌های مسلمانان را داشت، به‌ویژه هنگامی که آگاه شد سپاه مسلمانان در آذربایجان مشغول فتوحات است. او با صد هزار سرباز رومی به میدان آمد. او وارد قلعه زبطرة شد، کودکان و سالخورده‌گان را کشت، شهرها را ویران کرد، زنان را اسیر ساخت و ظلم‌های فراوانی انجام داد. یکی از زنان اسیر فریاد زد: «وامعتصماه!» وقتی خبر به خلیفه مسلمانان، المعتصم بالله رسید، سخت خشمگین شد و گفت: «لبیک!» و فوراً لشکر را آماده کرد.

او فرماندهان خود را اعزام کرد و سپس به سوی سرزمین روم حرکت نمود. وقتی پرسید مستحکم‌ترین قلعه کدام است، گفتند: «عموریه». این شهر از قسطنطنیه نیز نزد رومیان ارزشمندتر بود.

منجمان او را ترساندند و گفتند: عموریه اکنون فتح نمی‌شود، بلکه در موسم رسیدن انجیر و انگور فتح خواهد شد؛ اما معتصم به سخنان خرافی آنان توجهی نکرد.

سپاه اسلام شهر را محاصره کرد، دیوارها را شکافت و مجاهدین وارد شدند و پس از نبردی سخت شهر را فتح کردند.

در ششم رمضان، روز جمعه، عموریه به محاصره درآمد و سرانجام سقوط کرد. این پیروزی روحیه مسلمانان را بالا برد و روحیه رومیان را درهم شکست. الکامل في التاريخ (۱۹۷/۳)

۶- فتح عین جالوت:

جنگ عین جالوت در ۲۵ رمضان سال ۶۵۸ هجری رخ داد. پس از آنکه مغولان شام را اشغال کردند، بدون از مصر دیگر نیرویی باقی نمانده بود که جلو آنها را بگیرد، از اینجهت سلطان مصر، الملك المظفر قطز با امراء و بزرگان مشوره کرد تا لشکری را آماده کنند که در مقابل دشمن ایستاده گی کند، پس ایشان افراد زیادی را آماده کرده و از قاهره با شأن و شوکت بیرون شدند.

فرمانده مغولان «کتبغا نوین» بود. دو لشکر در عین جالوت رویاروی شدند. در اوج سختی، قطز فریاد زد: «وا اسلاما!» و حمله کرد. الله تعالی پیروزی را نصیب مسلمانان کرد و کتبغا کشته شد، پس از پیروزی، قطز از اسب فرود آمد، سجده شکر به جا آورد و دو رکعت نماز خواند. این جنگ از سرنوشت سازترین نبردهای تاریخ اسلام بود که موجب نجات مصر و شام از سلطه مغولان شد. البداية والنهاية (۲۲۰ / ۱۳)

۷- فتح حطین و آزادسازی بیت المقدس:

این جنگ در ماه رمضان سال ۵۸۳ هجری بر ضد صلیبیان رخ داد. پادشاه فرانسه «لوئیس نهم» در رأس حدود یک صد و ده هزار (۱۱۰'۰۰۰) سرباز که با سلاح‌های جدید مجهز بودند، به مصر آمد. در کنار «البحر الصغیر» میان مسلمانان و صلیبیان جنگی سخت و سنگین آغاز شد. در این نبرد، علمای بزرگ اسلام، مشایخ و بزرگان نیز حضور داشتند. برای بالا بردن معنویات و روحیه مسلمانان، عالم بزرگ اسلام و مجتهد، العز بن عبد السلام نیز نقش مهمی ایفا کرد. در نتیجه، مسلمانان بر صلیبیان پیروز شدند و الله تعالی پیروزی بزرگی نصیب آنان گردانید. حدود صد هزار تن از صلیبیان اسیر شدند و ده هزار نفر کشته شدند. خود پادشاه (لوئیس نهم) نیز اسیر شد و در منصوره در خانه «ابن لقمان» زندانی گردید. سپس «لوئیس نهم» در برابر پرداخت چهل هزار (۴۰'۰۰۰) دینار خود را آزاد کرد. این پیروزی دستاورد بزرگی برای مسلمانان بود و تأثیر سختی بر روحیه صلیبیان گذاشت.

فاتح و مجاهد بزرگ اسلام، عماد الدین زنگی رحمه الله، پس از نبردهای سخت با لشکرهای صلیبی، برخی شهرها و امارت‌ها را دوباره بازپس گرفت که مهم‌ترین آن امارت «الرها» بود. پس از او، جانشینش نور الدین محمود رحمه الله مبارزه با فرنگیان را ادامه داد و دمشق را تحت نفوذ خود درآورد؛ اما پیش از آن که بتواند بیت المقدس را فتح کند و منبری را که به فرمان او ساخته شده بود در آنجا قرار دهد، در سال ۵۹۴ هجری وفات کرد و آرزوی فتح بیت المقدس در دلش باقی ماند. ولی خواب و آرزوی سلطان عماد الدین زنگی را پس از او، مجاهد فرمانده صلاح الدین الأیوبی رحمه الله تحقق بخشید.

پس از حطین، تنها هدف پیش روی صلاح الدین، فتح بیت المقدس بود. نخست قلعه‌ها و شهرهای زیر را فتح کرد: «طبریه»، «عکا»، «الناصره»، «قیساریه»، «حیفا»، «صیدا» و «بیروت» و آن‌ها را تحت کنترل خود درآورد.

پس از آن، صلاح الدین الأیوبی به سوی فتح بیت المقدس حرکت کرد. صلیبیان در داخل شهر مستحکم شدند، بنابراین صلاح الدین «جبل الزيتون» را مرکز سپاه خود قرار داد و با استفاده از منجیق‌ها دیوارهای شهر را با سنگ هدف قرار داد. مدافعان شهر بیت المقدس گریختند، مسلمانان از دیوارها وارد شدند، و سرانجام صلیبیان درخواست صلح کردند. صلاح الدین این درخواست را پذیرفت. توافق چنین شد که صلیبیان در امنیت از شهر خارج شوند، به شرط آن که هر مرد ده دینار، هر زن پنج دینار، و هر کودک دو دینار به عنوان جزیه بپردازد.

در میان کسانی که از شهر خارج می‌شدند، «لوی بطریق» نیز حضور داشت. او می‌خواست اموال کلیساها و ثروت‌هایی را که صلیبیان که قبلاً از مسجدها جمع‌آوری کرده بودند، با خود ببرد.

به این ترتیب، بیت المقدس بار دیگر به دست مسلمانان افتاد و این پیروزی از مهم‌ترین دستاوردهای تاریخ اسلامی به شمار آمد.

مهربانی صلاح الدین الأیوبی:

در برخی روایات آمده است که هنگامی که زنان اشراف و امیران از بیت المقدس خارج می‌شدند، به صلاح الدین الأیوبی گفتند: «ای سلطان! تو جان ما را بخشیدی، اما چگونه زندگی کنیم در حالی که شوهران و پسران ما در اسارت تو هستند؟ اگر این سرزمین را برای همیشه ترک کنیم، چه کسی سرپرستی، کار و معیشت ما را بر عهده خواهد گرفت؟ ای سلطان! شوهران و پسران ما را به ما ببخش؛ زیرا اگر چنین نکنی، ما را در خواری و گرسنگی رها خواهی کرد. صلاح الدین از این سخنان بسیار متأثر شد و با بزرگواری تمام، شوهران آنان را بخشید و آزاد کرد.

ای صلاح الدین! خداوند بر تو رحم کند؛ تو نمونه زنده رحمت، گذشت و اخلاق نیکو بودی، و نمونه شایسته‌ای از اصول تمدن اسلامی و عظمت اسلام به شمار می‌رفتی.

و بنگرید به تمدن غربی که در عراق و افغانستان خشک و تر را از میان برد، و اگر بنگریم که ماشین نظامی صهیونیستی در فلسطین چه می‌کند؛ میان غیرنظامی و نظامی تفاوتی قائل نمی‌شود، بلکه حتی کودکان شیرخوار را نیز هدف قرار می‌دهد.

اقول قولی هذا، استغفر الله لي ولكم ولسائر المسلمين، واستغفروه انه هو التواب الرحيم.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.